

Аналіз результатів діяльності та впливу програми UPSHIFT у 6 західних областях України

Звіт підготовлено ICAP Єднання у межах програми «Розвиток потенціалу молоді в західних областях України», яка втілюється за підтримки ЮНІСЕФ, Урядів Японії і Норвегії та Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини (BMZ) через державний банк розвитку KfW. Зміст матеріалу є виключно відповідальністю ICAP Єднання та не обов'язково відображає погляди ЮНІСЕФ, Урядів Японії та Норвегії, Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини

Зміст документа

<i>Вступ</i>	3
<i>Огляд регіонального контексту</i>	4
<i>Кращі практики програми у західних областях України</i>	5
<i>Рекомендації для ефективного впровадження програми (MUST DO)</i>	6
<i>Чого слід уникати при реалізації програми (DON'T DO)</i>	7
<i>Уроки, отримані з впровадження програми (LESSONS LEARNED)</i>	8
<i>Висновки та рекомендації</i>	9
<i>Додатки</i>	10

Вступ

У цьому дослідженні представлено аналіз реалізації програми UPSHIFT у шести західних областях України: Тернопільській, Рівненській, Івано-Франківській, Закарпатській, Волинській та Чернівецькій. Ці регіони були обрані в межах спільної програми ІСАР Єднання та Дитячого фонду ООН в Україні (ЮНІСЕФ) «Розвиток потенціалу молоді в західних областях України», яка втілюється за фінансової підтримки ЮНІСЕФ, Урядів Японії і Норвегії та Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини (BMZ) через державний банк розвитку KfW. Програма мала на меті зміцнити спроможність молодих людей ставати агентами змін у своїх громадах, сприяючи їхньому особистісному зростанню та підтримуючи молодіжні ініціативи.

Протягом 2023-2024 років 6 імплементаційних партнерів **ГО “Молодіжний центр Волині”, ГО “Між іншим”, ГО “Центр науки Тернополя”, ГО “Центр молоді Чернівців”, ГО “Будуємо Україну разом” та ГО “Простір молоді”** провели **18 хвиль програми UPSHIFT** (по три в кожному регіоні), що охопило **понад 20 000 молоді**. Безпосередню участь у буткемпах (навчальних триденних таборах) UPSHIFT взяли **820 осіб**, що свідчить про високий рівень залучення та інтересу до теми молодіжного активізму. Кожен регіон завершив свою частину програми проведенням фінальних форумів та регіональних досліджень, на яких були представлені досягнення та підсумки роботи.

Цей документ буде корисним для молодіжних працівників, керівників програм, державних установ та міжнародних донорів, оскільки містить аналіз, висновки та рекомендації щодо впливу програми UPSHIFT на розвиток молоді. Він також враховує регіональні особливості, що вплинули на реалізацію ініціативи в кожній з областей.

Огляд регіонального контексту

Волинська область має високу міграцію молоді до країн ЄС, зокрема до Польщі. Це стає звичним явищем через близькість до кордону та простоту виїзду на роботу. Багато молодих людей не бачать можливостей для розвитку в рідних громадах і вирушають за кордон у пошуках вищих заробітків.

Закарпатська область відзначається багатонаціональним складом населення, високою часткою національних меншин і значною кількістю сільського гірського населення. Це створює специфічні соціально-економічні виклики, такі як висока міграція молоді, обмежені можливості для розвитку в гірських громадах, а також релігійні та багатокультурні особливості. Для ефективної реалізації програми UPSHIFT необхідно адаптувати методики до цих культурних контекстів, забезпечити доступність навчання у віддалених районах та розвивати можливості для залучення молоді.

Івано-Франківська область характеризується гірськими територіями та великими відстанями до навчальних закладів. Це впливає на доступ до інформації та можливостей для мешканців гірських сіл, створюючи суттєвий розрив між містами та селами. Релігійні переконання визначають устрій життя в громадах, а відсутність місць для спільної діяльності обмежує соціалізацію молоді. Важливою проблемою залишається виїзд молодих людей за кордон у пошуках кращих можливостей.

Рівненська область має розвинене сільське господарство та промисловість, проте молодь часто шукає роботу в ЄС через невисокі зарплати та обмежені перспективи. Це особливо стосується молоді з північних районів, яка після закінчення школи одразу їде на заробітки. Додатковою складністю є інтеграція внутрішньо переміщених осіб, які потребують підтримки в адаптації до нових умов.

У **Тернопільській області** активно працюють молодіжні організації, які розвивають волонтерство та підприємництво. Освітні заклади сприяють розвитку лідерських якостей, але відтік молоді за кордон залишається значним викликом. Це підкреслює потребу в програмах підтримки молодих підприємців і створення нових робочих місць.

Чернівецька область стикається з серйозною міграцією молоді за кордон, зокрема через наслідки російського вторгнення та погіршення логістичних умов. Багатонаціональний склад населення впливає на інтеграцію молоді в національний контекст, хоча ситуація поступово покращується. Важливим є також те, що регіон не має значного залучення міжнародних програм, що призводить до недовіри до нових можливостей.

Кращі практики програми у західних областях України

Волинська область

Команда ESOhub із Волинської області, в рамках програми UPSHIFT, **вирішила проблему** утилізації медичних блістерів, створивши в громаді мережу з 26 контейнерів для їх збору. Ці контейнери розміщені у відомих аптеках, школах і бібліотеках, а зібрані блістери відправляють на утилізацію шляхом високотемпературного спалення. На травень 2024 року вже утилізовано три партії, що складає близько 45 кг. Команда **продовжує розвивати проєкт**, активно залучає кошти через краудфандинг і популяризує екологічну ініціативу через соцмережі.

Закарпатська область

У Закарпатті програма UPSHIFT сфокусувалася на залученні молоді з віддалених гірських громад та національних меншин. Зокрема, команда молоді з ромської громади "Нейве терне" **створила проєкт**, що змінив життя дітей в ромському поселенні Радванка в Ужгороді. Вони відкрили "Куточок розвитку", де провели 14 заходів для ромських дошкільнят і їхніх батьків, щоб заохотити дітей до здобуття освіти. Навіть святкування Нового року у традиціях ромської національності стало частиною їхньої ініціативи. Тим часом, молодь з угорської діаспори, а саме з Батівської громади, **реалізувала проєкт** "Місія 001", спрямований на підвищення впевненості у своїх однолітків через тренінги та психологічні консультації. Вони також налагодили співпрацю між угорською та українською школами, що зблизило молодь громади й сприяло подоланню культурних бар'єрів.

Івано-Франківська область

Команда "ІНКВІ" з Івано-Франківської області в рамках програми UPSHIFT вирішила подолати проблему індивідуального формату олімпіадних задач, які не дозволяють учням працювати в командах. Вони створили **онлайн-платформу 2пнК**, яка об'єднує учнів, зацікавлених у математиці, фізиці та хімії, для спільного розв'язання задач. Окрім сайту, команда запустила **сторінки** у соціальних мережах, чат для спілкування та Discord-сервер, щоб залучити більше користувачів і поширювати інформацію про академічні можливості. Їхній проєкт допомагає українській молоді брати участь у міжнародних наукових конкурсах і змаганнях. За підсумками реалізації проєкту команда зареєструвала громадську організацію та продовжує працювати над підвищенням зацікавленості учнівської молоді в академічних знаннях та підтримки спільнот, об'єднаних інтересом до навчання та покращення комунікації між олімпіадниками.

Рівненська область

Команда «Молодіжна рада Смизької громади» з Рівненської області завдяки UPSHIFT вивела свої ініціативи на новий рівень, вирішуючи проблему невпевненості молоді, викликані стереотипами та браком підтримки. Вони провели шість заходів, залучивши понад 100 учнів, батьків і вчителів, працюючи комплексно з усім близьким оточенням молоді. Ця робота об'єднала однодумців, які стали волонтерами, і призвела до **створення молодіжного центру** "Кенеберг", підтриманого місцевою владою. Центр став місцем, де молодь отримує підтримку для реалізації своїх ідей і можливостей для розвитку.

Тернопільська область

Команда «Т.А.К.» з Тернополя в межах програми UPSHIFT вирішувала проблему стереотипів щодо зовнішнього вигляду та самовираження в школі, охопивши понад 1000 людей різного віку через серію заходів, лекцій і тренінгів. Вони **створили короткометражний фільм** на тему булінгу, який викликав відверті обговорення та допоміг учням усвідомити важливість захисту своїх кордонів. Фільм уже був презентований у Тернополі та Львові, а команда працює над англійськими субтитрами, щоб донести проблему стереотипів до міжнародної аудиторії.

Чернівецька область

Команда «Горобці» з Чернівців, у рамках програми UPSHIFT, **реалізувала проєкт** «Безпечний простір», що мав на меті допомогти молоді розкрити свою особистість та знайти підтримку. На базі Чернівецького політехнічного коледжу команда створила простір для інтерактивних заходів, таких як форум-театри, де 180 учасників обговорювали складні життєві ситуації та шукали рішення. Крім того, відбулися навчальні тренінги та зустрічі для студентів і місцевої молоді, що сприяли інтеграції іноземних студентів у громаду. Завдяки успіху ініціативи, команда заснувала громадську організацію для подальшої роботи над локальними проєктами.

Рекомендації для ефективного впровадження програми (MUST DO)

Методологія впровадження:

Важливо, щоб усі суперментори, ментори програми та імплементаційні партнери (ІП) ознайомилися з єдиною методологією впровадження програми у конкретній області. Методологія може бути адаптована до регіональних особливостей, але ключові партнери мають мати спільне розуміння та дотримуватись основних методологічних елементів і етапів.

Синхронізація цілей програми:

Перед початком реалізації програми доцільно ознайомити всіх партнерів та ІП із ключовими цілями. Чітка комунікація щодо цільової аудиторії та очікуваного впливу (особистісний розвиток, вирішення проблем громади тощо) допоможе ІП ефективніше здійснювати відбір команд учасників. Важливо також враховувати критерії відбору, як-от вразливі категорії, перший досвід у проєктній діяльності, сталість проєктів тощо. Уникнення впливу третіх сторін на процес відбору сприятиме прозорості та відповідності команд цілям програми.

Навчання та підтримка менторів:

Рекомендується забезпечити навчання для менторів, які супроводжуватимуть учасників програми, з метою підвищення їхньої кваліфікації. Локальні ментори, знайомі з регіональним контекстом, можуть надати додаткові можливості для команд, оскільки їхня співпраця часто продовжується після завершення програми. Попередній досвід у проєктному менеджменті буде корисним для ефективної підтримки учасників.

Моніторинг та оцінка:

Варто регулярно збирати зворотний зв'язок від учасників та менторів для оцінки ефективності програми. Ці дані допоможуть коригувати та покращувати процес впровадження, що сприятиме досягненню кращих результатів.

Чого слід уникати при реалізації програми (DON'T DO)

Ігнорування локального контексту:

Варто приділяти особливу увагу місцевим реаліям та потребам, щоб уникнути низької залученості цільової аудиторії. Стандартизований підхід, який не враховує особливості конкретної громади чи регіону, може призвести до того, що програма не матиме значного впливу і залишиться формальністю для учасників.

Недостатня підготовка менторів:

Необхідно уникати ситуацій, коли до роботи з молоддю залучають людей без належної підготовки чи досвіду. Неналежний супровід може призвести до втрати довіри до програми, знизити її ефективність, а в деяких випадках — завдати психологічної шкоди учасникам. Тому забезпечення якісного навчання та постійної підтримки менторів є важливим елементом успішної реалізації.

Відсутність гнучкості:

Варто передбачити можливість адаптації програми до змінних обставин. Жорстке дотримання плану без урахування непередбачуваних ситуацій може створити перепони для ефективної реалізації. Гнучкість у підходах дозволяє оперативно реагувати на виклики та забезпечувати стійкий розвиток програми в різних умовах.

Зміна методології та ключових партнерів на етапі впровадження:

Доцільно мінімізувати внесення значних змін у процесі реалізації програми, особливо якщо вони впливають на ключові методологічні елементи або партнерські відносини. Часті зміни менторів після початкового етапу, наприклад буткемпу, можуть порушити встановлену динаміку в команді та зашкодити довготривалим результатам.

Нехтування зворотним зв'язком:

Варто приділяти увагу зворотному зв'язку від учасників та менторів. Ігнорування їхніх відгуків може знизити ефективність програми та спричинити незадоволення учасників, що вплине на загальний результат. Регулярний аналіз і врахування зворотного зв'язку допомагають підтримувати якість програми на високому рівні.

Уроки, отримані з впровадження програми (LESSONS LEARNED)

Підтримка менторів суперменторами та імплементаційними партнерами:

Постійна підтримка та розвиток менторів вважаються критично важливими для успішної роботи з молоддю. Це забезпечує високу якість навчання та супроводу учасників. Мотивовані ментори, навіть з меншим досвідом, часто демонструють кращі результати у співпраці з молоддю, оскільки їхня відданість програмі може бути вищою, ніж у тих, хто має більший досвід, але меншу мотивацію. Рівень підтримки та комунікації між менторами, суперменторами та місцевими партнерами також грає важливу роль у цьому процесі.

Втручання імплементаційних партнерів у співпрацю ментора і команди:

Регулярний моніторинг та оцінка співпраці між менторами і командами з боку імплементаційних партнерів дозволяє своєчасно виявляти проблемні ситуації та оперативно їх вирішувати, що є важливим для підтримки ефективності проектів.

Вплив третіх сторін:

Рекомендується уникати залучення команд, на які мають вплив сторонні особи, такі як директори шкіл чи посадовці громади. Взаємодія з такими особами може призвести до того, що апшифтери фокусуються на зовнішніх завданнях, які не є пріоритетними для програми.

Підходи до впровадження проєктів:

Вразлива молодь та молодь з віддалених сіл часто мають обмежені ресурси, що робить їх більш схильними до реалізації проєктів, спрямованих на створення молодіжної інфраструктури. Ця група може потребувати більшого рівня підтримки та супроводу. Натомість молодь з великих міст і молодіжних організацій зазвичай більше орієнтована на інноваційні рішення та реалізацію більш складних проєктів.

Подання звітності щодо реалізованих проєктів апшифтерами:

Чітке інструктування команд щодо заповнення фінансової, моніторингової та описової звітності вважається важливим. Постійний зв'язок щодо правильності заповнення документів і своєчасності їх подання може забрати більше часу і зусиль від імплементаційних партнерів, ніж очікувалося, тому важливо планувати цей процес заздалегідь.

Висновки та рекомендації

Для досягнення якісних проєктів апшифтерів важливо розглянути кілька аспектів. По-перше, доцільно деталізувати критерії відбору команд, зокрема включити можливість залучення більшої кількості команд з попереднім досвідом реалізації проєктів. Це може позитивно вплинути на загальний результат програми.

Також варто звернути увагу на постійне навчання з проєктного менеджменту для апшифтерів на всіх етапах реалізації програми, можливо, навіть виділивши це в окремий блок під час буткемпу. Запровадження додаткових навчальних можливостей для менторів, таких як фінансова звітність та психологічні аспекти роботи з підлітками, може суттєво підвищити якість їхньої роботи та готовність до нових викликів.

Постійний супровід ІП і активне підсилення спільноти також грають важливу роль. Збір зворотного зв'язку від ІП та оперативна реакція на нього допоможуть забезпечити підтримку в тих напрямках, які є критично важливими для регіональної команди.

У процесі впровадження доцільно планувати реалізацію проєктів, приділяючи більше часу роз'ясненню системи фінансового планування та звітності для всіх партнерів програми. Синхронне планування старту хвилі та фінансових аспектів також може бути корисним.

Підсилення апшифтерів через збільшення кількості навчань і тренінгів з проєктного і фінансового менеджменту, а також комунікації та залучення партнерів, може суттєво покращити реалізацію проєктів і підвищити їхній вплив. Розширення партнерських відносин, зокрема пошук і залучення місцевих партнерів для підтримки проєктів, також варто розглядати як важливий напрямок для посилення їхньої сталості після завершення програми.

Додатки

Аналіз результатів діяльності та впливу програми UPSHIFT у Волинській області

Аналіз результатів діяльності та впливу програми UPSHIFT у Закарпатській області

Аналіз результатів діяльності та впливу програми UPSHIFT в Івано-Франківській області

Аналіз результатів діяльності та впливу програми UPSHIFT у Рівненській області

Аналіз результатів діяльності та впливу програми UPSHIFT у Тернопільській області

Аналіз результатів діяльності та впливу програми UPSHIFT у Чернівецькій області

Звіт підготовлено ICAP Єднання у межах програми «Розвиток потенціалу молоді в західних областях України», яка втілюється за підтримки ЮНІСЕФ, Урядів Японії і Норвегії та Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини (BMZ) через державний банк розвитку KfW. Зміст матеріалу є виключно відповідальністю ICAP Єднання та не обов'язково відображає погляди ЮНІСЕФ, Урядів Японії та Норвегії, Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини